

**Satversmei neatbilst norma par izdienas pensiju aprēķināšanas nosacījumiem
KNAB amatpersonām**

2013. gada 8. novembrī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2013-01-01 „Par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja amatpersonu izdienas pensiju likuma 3. panta 3. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 109. pantam”.

KNAB izdienas pensiju aprēķināšanā pieļauta nevienlīdzīga attieksme

Apstrīdētā norma

Saskaņā ar apstrīdēto normu izdienas stāžā, kas Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (KNAB) amatpersonām dod tiesības uz izdienas pensiju, citastarp ieskaita laiku, kas nodienēts Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs. Norma apstrīdēta tādēļ, ka tā neparedz ieskaitīt padomju laikā (LPSR Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs) uzkrāto stāžu.

Augstākā juridiska spēka normas

Satversmes 91. pants: „Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.”

Satversmes 109. pants: „Ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos.”

Satversmes tiesa vērtēja apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 109. pantam kopsakarā ar Satversmes 91. panta ietvertu tiesiskās vienlīdzības principu. [9]

Lietas fakti

Pieteikuma iesniedzējas – Administratīvās rajona tiesas – tiesvedībā ir lieta, kurā persona lūdz atcelt Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) atteikumu piešķirt izdienas pensiju kā bijušajai KNAB darbiniecei. VSAA lēmums pamatots ar apstrīdēto normu, proti, VSAA uzskata, ka pensijas piešķiršanai jāņem vērā tikai tas laiks, ko persona ir nodienējusi Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs.

Administratīvā rajona tiesa uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst vienlīdzības principam un ierobežo personas tiesības uz sociālo nodrošinājumu, jo tā nostāda KNAB amatpersonas nevienlīdzīgā situācijā salīdzinājumā ar prokuroriem un policistiem.

Tiesas secinājumi un lēmums

Par izdienas pensijas būtību

Satversmes tiesa norādīja, ka izdienas pensijas ir iespējams iedalīt trijās grupās:

- 1) pensija, kas noteikta ar mērķi kompensēt darbspēju priekšlaicīgu zaudējumu konkrētajā profesijā (māksliniekiem);
- 2) pensija, kas noteikta ar mērķi kompensēt dienesta laikā noteiktos ierobežojumus un slodzi, kā arī sekmēt attiecīgo dienestu un institūciju kvalitatīvu darbību, it īpaši pretkorupcijas aspektā (tiesnešiem un diplomātiem);
- 3) pensija, kas ir saistīta ar visiem nosauktajiem mērķiem. Šajā grupā ietilpst, piemēram, prokuroru un iekšlietu sistēmas darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm izdienas pensijas. [11.1]

Saskaņā ar likumu, KNAB amatpersonu izdienas pensijas kompensē darbspēju priekšlaicīgu zaudējumu, dienesta laikā noteiktos papildu ierobežojumu un slodzi, kā arī nodrošina KNAB stabilitāti un kvalitatīvu darbību. Tādējādi šīs pensijas arī pieder pie trešās izdienas pensiju grupas. [11.1]

Par KNAB amatpersonu funkcijām

Satversmes tiesa konstatēja, ka KNAB citastarp pilda operatīvās darbības funkcijas un izmeklēšanas funkcijas. [11.2] Tādējādi par personu grupām, kas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, var uzskatīt KNAB amatpersonas, iekšlietu sistēmas darbiniekus ar speciālajām dienesta pakāpēm un prokurorus. [11.3]

Par apstrīdētās normas atbilstību vienlīdzības principam

Normatīvie akti paredz, ka, piešķirot izdienas pensijas iekšlietu sistēmas darbiniekiem ar speciālajām dienesta pakāpēm un prokuroriem, izdienas stāžā tiek iekļauts Latvijas PSR Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs nodienētais laiks. Tātad apstrīdētā norma pieļauj

atšķirīgu attieksmi pret KNAB amatpersonām salīdzinājumā ar prokuroriem un iekšlietu sistēmas darbiniekiem.

Satversmes tiesa secināja, ka atšķirīgai attieksmei nav pamatojuma. Citastarp tiesa ņēma vērā to, ka pirms KNAB izveidošanas tam nodotās funkcijas galvenokārt veica dažādas Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādes. Tiesa norādīja, ka nav saskatāms pamatojums tam, kāpēc personai, kura pēc KNAB izveidošanas turpinājusi darbu Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs, izdienas stāžā var ieskaitīt Latvijas PSR Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs nodienēto laiku, bet personai, kura pēc KNAB izveidošanas darbu Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs nomainījusi pret darbu KNAB, turklāt veicot vienas un tās pašas funkcijas, šo laiku izdienas stāžā ieskaitīt nevar. [15]

Satversmes tiesa atzina Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja amatpersonu izdienas pensiju likuma 3. panta 3. punktu, ciktāl tas neparedz izdienas stāžā ieskaitīt dienestu Latvijas PSR Iekšlietu sistēmas iestādēs, **par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. un 109. pantam.**

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stāsies spēkā tā oficiālās publicēšanas dienā. Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājas lapā.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt Satversmes tiesā izskatāmās lietas faktisko apstākļu izpratni. Tā nav uzskatāma par sprieduma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216